

Millaista tutkimusta nyt tarvitaan?

Kun Siirtolaisuusinstituutti perustettiin vuonna 1974, siirtolaisuus tarkoitti käsitteenä lähinnä suomalaisten muutttoa Amerikkaan ja Ruotsiin. Sana siirtolaisuus tarkoittaa useimmiten vieläkin suomalaisten maastamuutttoa, vaikka Suomesta on viime vuosina tullut myöskin maahanmuuttomaa. Tätä kuvastaa vähän aikaa sitten tapahtunut siirtolaisuusväilytyksestä annetun lain kumoaminen ETA-sopimuksen vastaisena. Sen ensimmäisessä pykälässä määriteltiin siirtolaiseksi Suomen kansalainen, joka lähtee Suomesta toiseen maahan.

Ruotsissa "utlänning"-sanasta luovuttiin jo 60-luvun puolivälissä ja se korvattiin neutraalimmalla sanalla "invandra-re". Suomessa sen sijaan ulkomaalainen on säilynyt käsitteenä ja maahanmuuttaja-nimitys juurtuu hitaasti. Suomeen suuntautuvasta maahanmuutosta pakolaisuus on saanut suurimman huomion, ehkä siksi että pakolaisuus on avioitumisen ohella ollut muille kuin pohjoismaalaisille lähes ainoa keino saada asettua pysyvästi Suomeen. Vuodenvaihteessa tilanne kuitenkin muuttuu, kun ETA-sopimus astuu voimaan.

Lisääntyvä maahanmuuttajien määrä tuo esiin uusia tutkimustarpeita jo senkin takia, että viranomaiset tarvitsevat tutkimustietoa päätöksentekonsa tueksi. Siirtolaisuustutkimuksella, kun sillä tarkoitetaan suomalaisten maastamuutttoa, on selkeät perinteet maassamme, mutta tä-

mä ei päde muuttoliiketutkimukseen. Sana muuttoliiketutkimus pitää sisällään siirtolaisuus-, maahanmuutto- ja maastamuuttotutkimuksen. Pakolaisuustutkimus eriytyy helposti muusta muuttoliiketutkimuksesta omaksi alakseen, koska siihen liittyvät vahvasti etniset kysymykset. Muuttoliiketutkimuksen on oltava monitieteistä ja sen on perustuttava korkealaatuisen perustutkimukseen. Viranomaiset eivät saisi perustaa päätöksiään huihtaisten tehtyihin selvityksiin, vaan rima on pidettävä korkealla. Nopeitakin selvityksiä tarvitaan, mutta niiden on täytettävä tieteelliset perusvaatimukset.

Käytännön ongelmana on se, että muuttoliiketutkimus on hajallaan. Sitä tehdään monella taholla usein toisistaan tietämättä. Tutkijat ja laitokset luovat omat kontaktiverkostonsa. Koska tutkimusperinne on Suomessa nuori, ulkomaiset tutkimusyhteydet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Hyödynnettäviä tutkimustuloksia löytyy jo Ruotsista hyllymetreittäin.

Tärkeintä on toimivan tutkijaverkoston luominen. Muuttoliiketutkija saattaa pahimmassa tapauksessa luulla itseään pioneeriksi, vaikka samaa tutkimusta on jo tehty tai on tekeillä muualla. On niukkojen resurssien tuhlaamista tutkia samaa asiaa moneen kertaan.

Tilanne on hiljalleen paranemassa, koska on ilmaantunut useita verkko- rakentajia, jotka jopa kilpailevat keske-

nään. Kilpailun seurauksena Eurooppaan on syntymässä kaksi laajaa verkostoa, mikä ei sinänsä ole haitaksi, jos linkki niiden välillä toimii. Ne ovat kuitenkin enemmän tai vähemmän päällekkäisiä. Suomessa olisi nyt tärkeää saada aikaan oma tutkijaverkosto, joka liittyisi kiinteästi muihin Pohjoismaihin, muuhun Eurooppaan ja viime kädessä koko maailmaan. Tämä tarve näkyy myös tutkimukselle myönnettävissä määrärahoissa. Mm. COST (Cooperation in Science and Technology) tukee verkostojen luomista, samaten NorFA ja Suomen Akatemia.

Siirtolaisuusinstituutti on jo muodostunut erääksi verkon solmukohdaksi. Koti- ja ulkomaisten kontaktien määrä lisääntyy koko ajan, ja instituutti on tuonut yhteen monta tutkijaa ja tutkimuslähdettä oman tutkimustoimintansa lisäksi. Instituutin kasvava rooli maahanmuuton tutkimuksessa luo myös toimintakuvan muutoksen. Tämä on Instituutin perussäännön seuraamista — kun maailma muuttuu, tutkimustarpeet muuttuvat. Aiemmin tutkittiin suomalaisten lähtösiirtolaisuutta, sitten tutkittiin paluumuuttoa, ja nyt on selkeä tarve tutkia maahanmuuttoa ja etnisiä kysymyksiä, koska yhä useampi Suomeen muuttava on täysin eri kulttuuripiiristä. Muutos ei merkitse suomalaisen siirtolaisuuden ja maassamuuton tutkimisen hylkäämistä, vaan tutkimustoiminnan laajentamista. Pääasiallisin este on luonnollisesti rahan puute. Ulkopuolinen rahoitus on yhä tiukemmassa, vaikka tarve kasvaa. Siirtolaisuusinstituutilla on hyvä perinteinen asema tilaustutkimusten tekijänä; se on toimittanut luotettavaa tutkimustietoa eri viranomaisille. Tälle pohjalle on hyvä perustaa etninenkin tutkimus. Itä-Euroopan suuret poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset muutokset ovat aiheuttaneet suuria muuttovirtoja. Äärimmäinen esimerkki on Jugoslavian tilanne.

Maan hajottua osiin on arviolta 2,5 miljoonaa ihmistä joutunut jättämään kotinsa.

Pakolaisia on hyväksytty Suomeen moneen muuhun maahan verrattuna hyvin vähän. Heitä on tällä hetkellä Suomessa n. 4 600. Yleensäkin muuttopaine on patoutunut, koska kaikki läntiset teollisuusmaat ovat käytännöllisesti katsoen sulkeneet ovensa maahanmuuttajilta. Pohjois-Euroopassa entisen NL:n muuttopaine saattaa purkautua vuoden 1993 alussa, kun uusi passilaki astuu voimaan. Käytännössä mitään suurta siirtolaistulvaa naapurivaltioihin ei liene odotettavissa, koska kaikilla valtioilla on omat viisumimääräyksensä.

On hyvin tärkeää tutkia myös entisen Neuvostoliiton alueelta tulleiden muuttajien taustaa, muuton syitä, heidän elinolojaan ja sosiaalisia suhteitaan Suomessa sekä heidän arvojaan ja asenteitaan. Tutkimustietoa tarvitaan mm. siitä, miten eri muuttajaryhmät kohtaavat suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan, ja miten tämä kytkeytyy eri taustamuuttajiin ja arvostuksiin sekä millainen rooli etnisellä identifioutumisella on sopeutumisessa uusiin oloihin.

Siirtolaisuusinstituutti on laatimassa Itä-Euroopan muuttoliikkeiden tutkimusohjelmaa, jonka piirissä käynnistetään monitieteisiä tutkimushankkeita. Instituutin tarkoitus ei ole pelkästään itse tutkia tätä aluetta, vaan myös luoda maan kattava tutkijaverkosto. Toivomme, että projektista kiinnostuneet ottavat yhteyttä Siirtolaisuusinstituuttiin:

Perinteinen siirtolaisuustutkimus, muuttoliikkeisiin liittyvä etninen tutkimus ja Itä-Euroopan muuttoliikketutkimus ovatkin kolme tärkeää Siirtolaisuusinstituutin tutkimustoiminnan tukipilaria lähitulevaisuudessa.

Krister Björklund

States, Societies and Individuals In a World of Migration and Global Change

Tallinn, Estonia, August 19–23, 1993

Call for Papers

A conference on the influence of the new migration movements on states and societies, convened by the *International Council on Communication and Migration* in cooperation with *Estonian Academy of Sciences* and the *Commission for UNESCO*.

The main aim of the conference will be to realize the mandate of the International Council for Communication and Migration to follow up on developments since the 1988 "Conference on the Role of the Media in Communicating Human Rights to Migrant Workers" held under UNESCO patronage in Lausanne, Switzerland.

Estonia has been selected as the venue of the conference due to the new challenges which the collapse of the Soviet system has created for securing the basic rights of immigrants in that region. The conference will be international in scope, however, including papers and working sessions on developments in the West and the Third World related to the conference panel topics, i.e.

- migration and the application of human rights norms
  - migration and the economy
- the media's role in communicating immigrant rights
- the nationality issue: citizens, immigrants and others

Papers of 20 to 30 minutes duration are invited by scholars reporting on recent research or research in progress as well as outlining new areas for study. Interventions by NGO representatives and civil servants are also invited. The conference committee will allocate travel subsidies and make selections for publication based on the quality of the papers and their relevance to the conference themes.

A single page outline should be submitted by January 30th, 1993, to

Mr. Ahti Tolvanen
Conference Coordinator
Tulusuonkuja 1 H 44
00930 Helsinki
FINLAND